

Comentariul operei Patul lui Procust scrisa de Camil Petrescu-a saptea parte

Celalalt erou al romanului, Fred Vasilescu, fiul marelui industrias pe care-l cunoastem din Ultima noapte..., este, in ultima instanta, asa cum el insusi ni se destainuie, fratele de suferinta si de tortura a constiintei lui G.D. Ladima. Jocul aparentelor si esentelor este si aici inselator. Spirit monden, diplomat si aviator, el traieste din plin drama celui neinteles si drama neimplinirii prin iubire. Are o taina si si-o duce cu sine. Se implineste prin pierdere si se elibereaza prin scris. Apartine, ca si Gedem, marii familii a "lunaticilor" camilpetrescieni, care "vad idei" si se prind in "jocul ielelor". Drama sa existentiala se consuma, ca si a celorlalti, pe fundalul unui ireconciliabil contrast intre realitatea sociala concreta si aspiratia personala.

Dintre personajele principale ale romanului, Doamna T. sufera cel mai putin procesul de relativizare. Ea ni se dezvaluie din propriile-i scrisori adresate autorului, din jurnalul lui Fred Vasilescu si din epilogul al doilea, consemnat de scriitor. Ramane cea mai reusita existenta feminina din opera camilpetresciana, prozatorul investmand-o intr-o aura de idealitate. De o frumusetate interioara nervoasa, plina de un fluid tensionant si rascolitor, ea traieste din plin, cu toata fiinta ei, realizand viata. Este o existenta nelineara, care se consuma necenzurat in iubire - unul din modurile ei de a se manifesta. Femeia "iubita de toti barbati?" isi traieste intr-un intens zbucium interior drama de a nu se putea implini prin eros.

Opusa ei, aproximativa actrita Emilia Rachitaru este, in viziunea personajelor reflectori, iubita ideala (G.D. Ladima) sau, dimpotriva, o blonda spalacita, grasuta si vulgara, saraca cu duhul (Fred Vasilescu). Element liant in economia romanului, ea detine o perspectiva naratoriala-cheie, aceea a societatii, cu care se confunda.

Spiritul anticalofil, pe care autorul il enunta programatic in sfaturile adresate Doamnei T. sau lui Fred Vasilescu, cerandu-le acestora sa scrie "ceea ce simt, , fara ortografie, fara compozitie, fara stil si chiar fara caligrafie", porneste mai degraba din sensul introspectiv, de analiza, care domina pagina camilpetresciana.

Adversar al scrisului "frumos", deci "impodobit", autorul isi proclama implicit aderenta pentru scrisul adevarat, capabil sa sondeze adancurile constiintei. De aici si intelectualitatea paginilor sale, tensionarea permanenta, cabrarea, vibratia interioara. Sondarea proceselor de constiinta propune permanente corelari cu factori obiectivi, realizate de prozator prin folosirea predilecta a comparatiei dezvoltate, ca si a tropului cel mai des uzitat, epitetul. Ele sunt exploatate de autor indeosebi in sprijinul analizei, al introspectiei. Anticalofilia se dovedeste a fi doar sarjanta, in realitate Camil Petrescu fiind un stilist neintrecut, dar in sensul subordonarii scrisului iluminarii proceselor de constiinta. Pagina autorului este personala, inconfundabila, ca de altfel si intreaga sa opera - fundamentala - de romancier.